

Lisenser

For deg som er ny med fri programvare (Du har lest min [artikkel om hva fri programvare er?](#)), så kan det kanskje virke litt rart at det finnes programvarelisenser (heretter kalt *lisenser*) knyttet til fri programvare. Men det gjør det, og de handler om noe helt annet enn de lisensene du er vant med fra proprietær, lukket, leverandøreid programvare.

Hva er en lisens?

En lisens er en *avtale* mellom *opphavsmannen* og deg som bruker av programvaren. Opphavsmannen er vedkommende som har utviklet programmet (kan være en privatperson eller et selskap), og som følgelig har *opphavsretten* til programvaren). De fleste, både profesjonelle og private brukere, er vant med lisenser som er knyttet til *proprietær programvare* (altså lukket, leverandøreid programvare, som f.eks. programvaren fra Microsoft). Slike lisenser lister opp en rekke *begrensninger* i hva du kan gjøre med programvaren, i motsetning til de frie lisensene som lister opp hvilke *friheter og rettigheter* du har i f.m. bruken av programmet. (Har du noen gang lest en av Microsoft sine lisensavtaler? Her er f.eks. [lisensavtalen til Windows XP](#)). Det er altså opphavsmannen som bestemmer vilkårene for hva du har lov og ikke lov til å gjøre med programmet. Du må godta disse vilkårene når du installerer programmet.

Til begge lisenstypene kan det være knyttet en kostnad. Men både proprietær og fri programvare distribueres ofte også gratis, på CD/DVD-plater eller via nedlasting fra Internett. Vær oppmerksom på begrepet «gratis programvare». Dette begrepet benyttes vanligvis om proprietær programvare som distribueres ut gratis og *må ikke forveksles med fri programvare* ([se min artikkel i FriProg-magasinet nr 1/2007 om dette](#), pdf-fil). Eksempler på gratis, proprietær programvare er f.eks. de to nettleserne Internet Explorer (fra Microsoft) og Opera (fra norske Opera Software). Det frie alternativet heter Firefox (fra Mozilla Foundation). Alle tre kan lastes ned gratis fra nettet.

Men kun Firefox er lisensiert under en fri lisens. Mozilla Foundation har sin egen frie lisens som heter *Mozilla Public License*. Dette er bare en av en rekke forskjellige frie lisenser. En komplett oversikt finner du bl.a. [her på Open Source Initiative sitt nettsted](#) og på [GNU-prosjektets nettsted](#).

Den mest benyttede frie lisensen er [GNU General Public License](#) (ofte forkortet til bare GPL). Denne ble skrevet av [GNU-prosjektets grunnlegger Richard Stallman](#) i 1989. Ca 70% av all fri programvare benytter denne lisensen, inkludert det meste av det som benyttes i operativsystemet [GNU/Linux](#). Den juridiske lisensavtalen (selve

lisensteksten) finnes kun i en offisell versjon, den engelske. Deriomt finnes det uoffiselle oversettelser til en rekke språk. Disse kan være til god hjelp for å forstå innholdet i lisensavtalen. En uoffisell norsk oversettelse finnes ikke, men en dansk uoffisell oversettelse finner du her.

Det som kjennetegner de frie lisensene er at de gir deg som bruker en del friheter (rettigheter) knyttet til hva du kan gjøre med programmet. Disse er typisk:

1. Friheten til å bruke programmet til hva du måtte ønske, på det utstyret du måtte ønske.
2. Friheten til å modifisere/endre programvaren.
3. Friheten til å kopiere og distribuere programvaren, gratis eller for en kostnad.
4. Friheten til å forbedre programmet og gi det ut med sine forbedringer til offentlig eie, slik at hele samfunnet får utbytte av det

For punktene 2 og 4 kreves det at kildekoden er tilgjengelig (derav begrepet «åpen kildekode» (som forøvrig de færreste nå benytter i Norge. Se mitt blogginlegg om dette!)

Det som kjennetegner mange av de frie programvarelisensene, deriblant GPL, er en bestemmelse om at dersom du endrer eller modifiserer programmet, så må dine endringer/modifiseringer lisensieres under den samme lisensen. Denne ordningen kalles for «copyleft». Den sikrer at modifisert fri programvare forblir fri. Det betyr at det ikke er mulig for en kommersiell programvareprodusent å ta fri programvare inn i sitt produkt og lukke koden.

Men det finnes frie programvarelisenser som ikke har denne «copyleft»-bestemmelsen. Lisensene fra University of California, Berkley, de såkalte BSD-lisensene er et eksempel på en lisensstype som ikke har denne «copyleft»-klausulen. Det betyr at man helt fritt kan velge seg en annen lisens på det du selv har laget, men som er basert på programvare som er lisensert under en BSD-lisens.

Et godt eksempel på dette er Apples operativsystem OS X. Når Apple for noen år tilbake måtte utvikle en ny versjon av sitt operativsystem hadde de to valg: 1) Utvikle det selv, innenfor egen organisasjon, med egne utviklere. Eller 2) se om det finnes noe fri programvare som kan benyttes.

De valgte det siste. De fant bl.a. det frie operativsystemet FreeBSD, en Unix-variant lisensiert under BSD-lisensen. De opprettet [prosjektet Darwin](#) for å sette det hele sammen til et operativsystem de selv ønsket seg. De kvalitetssikret og teste koden, utviklet et lekkert grafisk grensesnitt, pakket det hele pent inn og lanserte det som [Mac OS X](#). Dermed hadde de på rekordtid fått utviklet det mange mener er verdens «beste» operativsystem (for personlige datamaskiner og tjenermaskiner). [Les mer om prosjektet på Wikipedia](#). Systemet var på markedet mange år før Microsoft lansert sitt Windows Vista, som til forveksling kan minne litt om Apples sitt OS X.

*Det er forøvrig ikke bare programvare man kan benytte de frie lisensene til. De kan også benyttes for å lisensiere innhold. [Norsk ordbank](#) valgte GPL når de våren 2007 valgte å frigjøre ordlister, bøyngsformer m.m. for nynorsk og bokmål. Det kjente, frie leksikonet Wikipedia valgte å bruke en variant av GPL som er spesielt beregnet for innhold, [GNU FDL](#). Det norske FriProg-magasinet lisensert alt sitt innhold under «vanlig» GPL (men her har man slurvet litt, på www.friprog.no ligger kun pdf-filene tilgjengelig (som altså er et ikke-redigerbart format), ikke selve «kildekoden», altså teksten i *redigerbar form*. Artiklene burde ha vært lagt ut i et redigerbart format, f.eks. det åpne, internasjonale ISO-godkjente formatet [OpenDocument](#))*

Lær mer om de frie programvarelisensene:

- [Kristian Foss sin artikkel "Lynkurs i frie programvarelisenser" i FriProg-magasinet \(pdf-fil\)](#)
- [Informasjon om GPLv3 \(som er tenkt overta etter dagens versjon, GPLv2\)](#)
- [Artikkel på Groklaw.net som forsøker å vise forskjellene på GPLv2 og v3](#)
- [Artikkel på «Law & life: Silicon Valley» som forklarer de vesentligste forskjellene påGPL v2 og GPLv3.](#)
- [Følg med på hvor mange frie programvareprosjekter som går over til GPLv3.](#)